

Skloništa na području grada Rijeke - općenito

Na samom početku, za bolje razumijevanje problematike skloništa, potrebno je istaknuti kako je donošenjem Zakona o sustavu civilne zaštite („Narodne novine“ broj 82/15, 118/18, 31/20, 20/21 i 114/22) u članku 96. Zakona određeno da stupanjem na snagu Zakona jedinice lokalne samouprave preuzimaju poslove upravljanja i održavanja javnih skloništa na svojem području.

Stupanjem na snagu Zakona, prestali su važiti:

- Pravilnik o određivanju gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu („Narodne novine“ broj 2/91),
- Pravilnik o tehničkim normativima za skloništa („Narodne novine“ broj 53/91),
- Pravilnik o održavanju skloništa i drugih zaštitnih objekata u miru („Narodne novine“ broj 45/84),
- Pravilnik o uvjetima pod kojima se u miru skloništa mogu davati u zakup („Narodne novine“ broj 98/01).

Navedenim Zakonom ukinuta je obveza održavanja skloništa te se skloništa više ne spominju ni u jednom podzakonskom aktu vezanom uz sustav civilne zaštite.

Objašnjenja za ovakvu odluku na državnom nivou bazirala su se na razmišljanju kako su skloništa namijenjena sklanjanju stanovništva u slučaju napada iz zraka, a Republika Hrvatska članica je NATO pakta pa napad iz zraka nije realna prijetnja.

Tijekom 2006. godine, jedinice lokalne samouprave na području cijele Republike Hrvatske preuzele su od tadašnje Državne uprave za zaštitu i spašavanje (danas: Ravnateljstvo civilne zaštite) na upravljanje skloništa osnovne zaštite. Prije Državne uprave za zaštitu i spašavanje, skloništima na području Republike Hrvatske upravljalo je Ministarstvo unutarnjih poslova.

Na području grada Rijeke postoji 88 skloništa osnovne zaštite (izgrađena u 80-im godinama prošlog stoljeća), od kojih Grad Rijeka upravlja s 57 kućnih i blokovskih skloništa osnovne zaštite, s kapacitetom od 8.593 osoba, što je 7,91% od ukupnog stanovništva grada Rijeke (108.622 stanovnika prema popisu stanovništva u 2021. godini).

Osim skloništa kojim upravlja Grad Rijeka, na području grada Rijeke u vlasništvu poslovnih subjekata i stambenih zgrada postoji još 31 sklonište osnovne zaštite s kapacitetom od 3.345 osoba.

Nadalje, na području grada Rijeke postoji 80 tunelskih skloništa, od kojih Grad Rijeka upravlja s 56 javnih tunelskih skloništa, kapaciteta 11.333 osoba. Grad Rijeka je 1999. godine preuzeo javna tunelska skloništa od Ministarstva unutarnjih poslova. Nisu preuzeta tunelska skloništa koja se nalaze u prostorima raznih tvrtki, ali se pretpostavlja da bi se u tim skloništima moglo smjestiti oko 2.000 osoba. Navedena su javna tunelska skloništa izgrađena prije 2. svjetskog rata i veći dio njih bio je tada u upotrebi, a bila su u upotrebi i tijekom dvije zračne uzbune u Domovinskom ratu. Javna tunelska skloništa svakako se svojom opremom ne mogu usporediti sa skloništima osnovne zaštite, ali kao što je rečeno, za funkciju sklanjanja stanovništva od avionskog bombardiranja su, nažalost, već korištena u prošlosti. Za ilustraciju izgleda javnog tunelskog skloništa, možemo istaknuti javno sklonište koje je široj riječkoj javnosti poznato kao Riječki tunel (također poznat pod nazivom TunelRi), a preuređen je za podzemnu šetnicu.

Temeljem navedenog, možemo zaključiti kako je kapacitet sklanjanja stanovništva u skloništima osnovne zaštite 11.938 osoba, a u tunelskim skloništima 13.333 osoba što daje ukupan kapacitet skloništa na području grada Rijeke od 25.271 osobe.

U nekim poslovnim subjektima i stambenim zgradama postoje skloništa osnovne i dopunske zaštite koja nikada nisu bila u evidenciji skloništa pa je nepoznat njihov kapacitet.

Nepoznat je i broj podruma, konoba i drvarnica koji su izgrađeni u obiteljskim kućama, a u kojima bi se također moglo sklanjati stanovništvo.

Za provođenje mjere sklanjanja stanovništva moguće je koristiti i postojeće tunele (npr. ukupna duljina šest tunela na autocesti A7 je 2.748 metara, tunel Pećine na cesti D-404 duljine 1.342 m (s tunelskim priključcima 611m), tunel Podmurvice duljine 1.263m, podzemne garaže (npr. podzemni dijelovi garaža Zagrad i Zagrad B), utvrde na brdu Katarina i na Drenovi (utvrde Dorčići i Veli vrh koje su na upravljanju Ministarstva obrane).

U objektima ovakve vrste moglo bi se skloniti 29.918 osoba, što bi zbrajanjem s ukupnim kapacitetom skloništa od 25.271 osobe dalo mogućnost sklanjanja 55.189 osoba.

Tijekom godina, Grad Rijeka je definitivno značajno poboljšao stanje u skloništima osnovne zaštite u odnosu na stanje koje je zatečeno u vrijeme preuzimanja 2006. godine, a o utrošenim proračunskim sredstvima za održavanje skloništa na području grada Rijeke redovno se jednom godišnje Gradsko vijeće Grada Rijeke izvješćuje u Analizi sustava civilne zaštite na području grada Rijeke.

Osim održavanja skloništa, izrađena je nova tehnička dokumentacija skloništa (tlocrti u digitalnom obliku s izračunatim površinama, nacrtima

elektroinstalacija i filtroventilacijskog sustava, fotodokumentacijom skloništa).

Kao što se može vidjeti iz navedenog, iako od 2015. godine više ne postoji zakonska podloga za održavanjem skloništa, Grad Rijeka ipak je ulagao materijalna sredstva u skloništa.

Dio za to pogodnih skloništa nalazi se u zakupu te se sredstva iz te osnove koriste za njihovo održavanje.

Skloništa se daju u zakup temeljem Odluke o davanju u zakup javnih tunelskih skloništa i skloništa osnovne zaštite u miru („Službene novine Primorsko-goranske županije“ broj 44/09) na vremenski rok od 10 godina.

U svakom ugovoru o zakupu skloništa stoji odredba kako je „zakupnik dužan na zahtjev nadležnog tijela civilne zaštite, bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata od priopćenog zahtjeva, isprazniti sklonište od osoba i stvari i osposobiti ga za sklanjanje ljudi“.

Potrebno je naglasiti da skloništa, prema Planu djelovanja civilne zaštite Grada Rijeke, služe za sklanjanje stanovništva isključivo u slučaju neposredne ratne opasnosti koja se proglašava na državnoj razini.

Lokacije skloništa dio su Priloga Plana djelovanja civilne zaštite Grada Rijeke i nisu predmet javnog objavljivanja.

U vrijeme kada su sve informacije vrlo lako dostupne, nažalost i nedobronamjernim pojedincima, organizacijama, ali i državama, smatramo neodgovornim javno objavljivati lokacije objekata za sklanjanje stanovništva i time ugroziti stanovništvo, budući da eksplozivne naprave mogu letjeti i tisućama kilometara.

Skloništa koja su na upravljanju Grada Rijeke su u nadležnosti Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu zaštitu i unapređenje kvalitete života.